

ซูดานใต้เร่งเปิดเสรีนำเข้าน้ำมัน หวังแก้ปัญหาสภาพคล่องและปฏิรูปโครงสร้างพลังงาน

ซูดานใต้ได้ทำสัญญากู้เงินล่วงหน้าแบบผูกพันน้ำมันดิบ (Oil Prepayment Agreement) กับบริษัท BB Energy¹ โดยบริษัทฯ ได้จ่ายเงินสดล่วงหน้าจำนวน 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ให้แก่รัฐบาลซูดานใต้ เพื่อนำไปใช้จ่ายบริหารประเทศ แต่จะต้องชำระคืนเงินกู้ด้วยการส่งมอบน้ำมันดิบจำนวน 5 ระยะเวลา (แบ่งส่งเป็นงวด ๆ ตลอดปี) เพื่อทดแทนการจ่ายเงินสด และเมื่อได้เงินไปแล้ว รัฐบาลซูดานใต้ได้ส่งมอบน้ำมันดิบให้กับบริษัท BB Energy เพียง 1 ระยะเวลาเท่านั้น (เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2569) หลังจากนั้นก็หยุดส่งมอบน้ำมันดิบอีก 4 ระยะเวลาที่เหลือตามสัญญา โดยอ้างว่า เกิดเหตุการณ์ท่อขนส่งน้ำมันดิบหลักแตกจากภัยสงครามกลางเมืองซูดาน (Sudan Civil War) อย่างไรก็ตาม บริษัท BB Energy ตรวจพบว่า รัฐบาลซูดานใต้แอบไปทำสัญญาซื้ออื่น โดยการนำน้ำมันดิบโควตาที่ต้องส่งให้บริษัท BB Energy ไปขายและรับเงินล่วงหน้า (Pre-paid) จากบริษัทค้าน้ำมันรายอื่นในดูไบและสิงคโปร์แทน เพื่อหาเงินสดก้อนใหม่เข้าคลัง ด้วยเหตุนี้ ทำให้บริษัท BB Energy ได้ยื่นฟ้องต่อรัฐบาลซูดานใต้ต่อศาลสูงแห่งกรุงลอนดอน (High Court in London) ฐานไม่ส่งมอบน้ำมันตามสัญญา และศาลฯ ได้มีคำสั่งห้ามไม่ให้ซูดานใต้เข้าทำสัญญากู้เงินล่วงหน้าโดยใช้น้ำมันดิบค้ำประกันกับเจ้าหนี้รายใหม่ทุกราย

¹ จัดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มบริษัท (Holding Company) อยู่ที่นครดูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE) ภายใต้ชื่อ BB Energy Group Holding Ltd และมีสำนักงานใหญ่ด้านปฏิบัติการและการค้า (Operational HQs) อยู่ใน 2 เมืองหลัก ได้แก่ กรุงเอเธนส์ ประเทศกรีซ และกรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร

หลังจากศาลลอนดอนออกคำสั่งดังกล่าว ทำให้ชูดานใต้เผชิญภาวะขาดสภาพคล่องอย่างหนักจนต้องยอมเจรจามอบสิทธิ์ในการเจรจาจะบรรลุผลสำเร็จ จนทำให้บริษัท BB Energy ออกมาประกาศยืนยันผ่านเว็บไซต์เมื่อวันที่ 7 ก.ค. 2569 ว่า รัฐบาลชูดานใต้โดยกระทรวงการคลังและกระทรวงปิโตรเลียม จะจัดสรรน้ำมันดิบเพิ่มเติมจำนวน 3 ระยะเวลา โดยมีกำหนดส่งมอบในเดือนสิงหาคม กันยายน และพฤศจิกายน 2569 เพื่อชดเชยชำระหนี้ค้าง แลกกับการที่บริษัท BB Energy ยินยอมผ่อนปรนมาตรการและคำสั่งห้าม (Injunction) ของศาลสูงแห่งกรุงลอนดอนไปจนถึงสิ้นเดือนพฤศจิกายน 2569 เพื่อเปิดช่องทางให้ชูดานใต้สามารถกลับไปทำธุรกรรมกู้ยืมเงินล่วงหน้า (Prepayment contracts) หรือแสวงหาแหล่งเงินทุนภายนอกเพื่อประคองระบบเศรษฐกิจได้ชั่วคราว

แม้ข้อตกลงดังกล่าวจะช่วยสร้างโอกาสในการเจรจาระยะยาว แต่อุปสรรคทางกฎหมายและภาวะขาดแคลนเงินตราต่างประเทศอย่างรุนแรงจากข้อพิพาทนี้ ได้กลายเป็นปัจจัยเร่งเชิงยุทธศาสตร์ที่บังคับให้รัฐบาลชูดานใต้ไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากต้องเร่งจัดระเบียบห่วงโซ่อุปทานและการนำเข้าน้ำมันสำเร็จรูปในส่วนปลายน้ำ (Downstream) เพื่อสกัดไม่ให้ระบบพลังงานภายในประเทศล่ม

โดยล่าสุด รัฐบาลชูดานใต้ได้ปรับเปลี่ยนนโยบายและโครงสร้างการนำเข้าเชื้อเพลิงผ่านกรอบความร่วมมือแบบรัฐต่อรัฐ (Government-to-Government (G-to-G) โดยมีมาตรการสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้:

1. ยุติการผูกขาดระบบจัดซื้อแบบรายเดียว (End of Monopoly)

รัฐบาลชูดานใต้เคยมอบสิทธิ์ผูกขาดการนำเข้าปิโตรเลียม (ทั้งน้ำมันเบนซินและดีเซล) แต่เพียงผู้เดียวให้แก่บริษัท Pacific Petroleum ซึ่งเป็นผู้ค้าน้ำมันของเคนยา แต่ได้ประกาศยกเลิกสิทธิ์ผูกขาดดังกล่าว โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2569 เป็นต้นไป

2. เปิดเสรีและเพิ่มรายชื่อบริษัทผู้นำเข้า (Market Liberalization)

รัฐบาลได้เสนอชื่อและอนุญาตให้บริษัทการตลาดน้ำมันรายใหญ่เพิ่มเติมอีก 3 บริษัท เข้าร่วมร่วมจัดหาและนำเข้าเชื้อเพลิงภายใต้กรอบ G-to-G เพื่อสร้างการแข่งขันในอุตสาหกรรมปิโตรเลียมขั้นปลาย (Downstream) ได้แก่ Sovereign Energy Oil Trading LLC (บริษัทสัญชาติชูดานใต้) Skysoar Holding Company (บริษัทสัญชาติชูดานใต้) และ Gulf Energy (บริษัทพลังงานรายใหญ่จากเคนยา)

3. บังคับใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มงวดต่อผู้เล่นนอกกรอบ

รัฐบาลออกคำเตือนขั้นเด็ดขาดและกำหนดมาตรการลงโทษแก่บริษัทค้าน้ำมันเอกชนที่ลักลอบนำเข้าปิโตรเลียมจากช่องทางอื่นภายนอกข้อตกลง G-to-G โดยจะใช้วิธียึดสินค้าและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการทันที เพื่อป้องกันกลุ่มพ่อค้าคนกลางสับเปลี่ยนหรือผันผวนราคาน้ำมันในตลาดมืด ตลอดจนควบคุมเม็ดเงินและโควตา

ความคิดเห็นและข้อสังเกตของ สศต. ณ กรุงไคโร

- การที่ซูดานได้ปลดล็อกการผูกขาด และหันมาเปิดเสรี เป็นสัญญาณดีที่แสดงว่าประเทศนี้กำลังต้องการผู้เล่นรายใหม่ ๆ และสินค้าจากต่างประเทศมากขึ้น ไม่ใช่แค่เรื่องน้ำมัน แต่รวมถึงสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเกษตร และอาหารแปรรูป ซึ่งเป็นจุดแข็งของไทย ดังนั้น ผู้ประกอบการไทยควรติดตามแนวโน้มการเปิดเสรีภาคพลังงานปลายน้ำและสินค้าอุปโภคบริโภคที่เกี่ยวข้องในแอฟริกาตะวันออกอย่างใกล้ชิด เพื่อประเมินโอกาสในการเข้าสู่ตลาดผ่านสิทธิประโยชน์และโควตาใหม่ของรัฐบาล
- การสร้างพันธมิตรทางการค้าผ่านการทำ Business Matching กับกลุ่มทุนยักษ์ใหญ่อย่าง Gulf Energy และพันธมิตรรายใหม่ของซูดานได้ ถือเป็นแนวทางการขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการไทย เนื่องจากกลุ่มทุนเหล่านี้มีลักษณะเป็นธุรกิจครบวงจร (Conglomerate) ที่มีคลังสินค้า เครือข่ายร้านค้าสะดวกซื้อ และระบบรถบรรทุกขนส่งที่ปลอดภัยและมีศักยภาพสูงในภูมิภาค ซึ่งจะช่วยลดข้อจำกัดของซูดานได้ที่เป็นประเทศไม่มีทางออกทะเลและเข้าถึงยาก ซึ่งจะทำให้สินค้าไทยสามารถกระจายไปยังผู้บริโภคท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
- การดำเนินธุรกิจร่วมกับคู่ค้าในซูดานไต่ยังคงมีความเสี่ยงสูงจากภาวะขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการชะลอตัวหรือล่าช้าในการชำระค่าสินค้า ประกอบกับปัจจัยภายนอกด้านสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้านและความผันผวนทางการเมืองภายในที่ส่งผลให้มาตรการและระเบียบปฏิบัติทางการค้าของภาครัฐอาจมีการปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา ผู้ประกอบการไทยจึงควรเพิ่มความระมัดระวังในการเจรจาทางการค้า โดยหลีกเลี่ยงการลงทุนเต็มรูปแบบในระยะแรก และมุ่งเน้นการบริหารจัดการความเสี่ยงทางการเงินอย่างรอบคอบ

ที่มา

- <https://www.cnbcafrica.com/media/7753439790885/inside-south-sudans-debt-crisis-as-oil-backed-loan-spurs-london-lawsuit>
- <https://www.bbenergy.com/newsroom/news/bb-energy-secures-three-additional-south-sudan-crude-oil-cargoes/>
- <https://www.gtreview.com/news/africa/commodity-traders-tussle-over-south-sudan-oil-worth-up-to-us180mn/>
- <https://www.dawan.africa/news/south-sudan-ends-kenyan-firms-exclusive-fuel-import-monopoly>
- รูปภาพจาก <https://skysoarholdings.com/our-services/oil-gas/>